

25. Bölüm

COVID-19 ve Dermatoloji

Hüray HÜGÜL¹

GİRİŞ

Koronavirüs Hastalığı-19 (COVID-19), “Ciddi Akut Solunum Yolu Sendromu KoronaVirüs 2” (SARS-CoV-2)’nin neden olduğu devam eden bir küresel pandemidir. Aralık 2019’da, SARSCoV-2 adında yeni bir zoonotik RNA virüsü Çin’in Wuhan kentinde pnömonili hastalardan izole edildi. O zamandan beri, bu virüsün neden olduğu hastalık, “Koronavirüs Hastalığı-19 “ (COVID-19) olarak adlandırıldı. Dünya çapında şaşırtıcı bir hızla yayılan virüs hem sağlığı hem ekonomiyi etkileyen büyük bir pandemi haline gelmiştir. Yaygın semptomlar; ateş, öksürük, yorgunluk, nefes darlığı, boğaz ağrısı, kas ve kemik ağrıları ve hipoguzi/hiposmidir. Ciddi vakalarda ise pnömoni, ağır akut solunum yolu enfeksiyonu, renal yetmezlik gelişmekte ve hatta ölüm ile sonuçlanmaktadır. COVID-19 ile ilişkili ekstrapulmoner bulgular ile birlikte seyreden ve kısa bir süredir görülme sıklığında artış gösteren dermatolojik bulgular mevcuttur (1-4).

COVID-19’da aynen diğer viral hastalıklarda olduğu gibi deri belirtileri görülebilmektedir. Çoğunlukla deri belirtileri hastalık başladıktan sonra ortaya çıkar. İtalya’dan yayınlanan bir çalışma %20 hastada deri belirtilerinin olduğunu bildirmektedir (1). COVID-19 ile ilişkili kutanöz bulguların bildirilmesi giderek artmıştır. Kesin insidans henüz tahmin edilebilir olmamakla beraber, patofizyolojik mekanizmaları ve SARS-CoV-2’nin deri bulgularının etyopatogenezdeki doğrudan veya dolaylı rolü hala tartışmalıdır. Bundan başka, COVID-19 ile ilişkili cilt bulgularının son derece polimorfik olduğuna dair kanıtlar birikmektedir.

¹ Uzm. Dr. Dermatoloji ve Veneroloji, Özel Klinik, hurayhugul@yahoo.com

1. Eritema multiforme benzeri erüpsiyon,
2. Pityriasis rosea benzeri döküntü,
3. Çocuklarda multisistemik inflamatuvar sendrom,
4. Anagen Effluvium ve
5. Grover hastalığının psödoherpetik bir varyantı

Bununla birlikte, Olası COVID-19 ile ilişkili cilt bulgularının spektrumunun hala eksik olması muhtemeldir ve bu enfeksiyonla ilişkili yeni oluşumların tanımlanması beklenmektedir.

SONUÇ

COVID-19 ile ilişkili kutanöz bulgular son dönemde giderek daha fazla rapor edilmiş ve hem uluslararası bilim camiasının hem de medyanın dikkat çekmiştir. Pandeminin patlak vermesinden birkaç ay sonra, COVID-19'un dermatolojik bulguları ile ilgili birçok anlatı ve sistematik derleme yayınlanmıştır. Literatürde, bu cilt bulgularına dayanan patofizyolojik mekanizmalar hakkında çeşitli hipotezler mevcut olsa da, bunların hiçbirisi güçlü kanıtlarla kanıtlanmamıştır ve bu alanın büyük ölçüde açıklığa kavuşturulması gerekmektedir. Ayrıca, SARS-CoV-2 dışındaki virüslere veya bu enfeksiyonun tedavisi için reçete edilen ilaçlara bağlı kutanöz döküntülerin her zaman göz önüne alınması gerekir. Deneysel patofizyolojik çalışmalar ve büyük vaka çalışmalarından elde edilen klinik veriler; bu yeni, az keşfedilen ve büyüleyici konuya ışık tutması için hala gereklidir.

KAYNAKÇA

1. Marzano AV, Cassano N, Genovese G, Moltrasio C, Vena GA. Cutaneous manifestations in patients with COVID-19. a preliminary review of an emerging issue. *Br J Dermatol.* 2020 Sep; 183(3). 431–42.
2. Huang C, Wang Y, Li X, Ren L, Zhao J, Hu Y, et al. Clinical features of patients infected with 2019 novel coronavirus in Wuhan, China. *Lancet.* 2020 Feb; 395(10223). 497–506.
3. Matar S, Oulès B, Sohler P, Chosidow O, Beylot- Barry M, Dupin N, et al. Cutaneous manifestations in SARS-CoV-2 infection (COVID-19). a French experience and a systematic review of the literature. *J Eur Acad Dermatol Venereol.* 2020 Jun;jdv.16775.
4. Galván Casas C, Català A, Carretero Hernández G, Rodríguez-Jiménez P, Fernández-Nieto D, Rodríguez-Villa Lario A, et al. Classification of the cutaneous manifestations of COVID-19. a rapid prospective nationwide consensus study in Spain with 375 cases. *Br J Dermatol.* 2020 Jul; 183(1). 71–7.
5. Recalcati S. Cutaneous manifestations in COVID- 19. a first perspective. *J Eur Acad Dermatol Venereol.* 2020 May; 34(5).e212–3.
6. Freeman EE, McMahon DE, Lipoff JB, Rosenbach M, Kovarik C, Desai SR, et al. The spectrum of COVID-19-associated dermatologic manifestations. an international registry of 716 patients from 31 countries. *J Am Acad Dermatol.* 2020 Oct; 83(4). 1118–29.

7. Hassan K. Urticaria and angioedema as a prodromal cutaneous manifestation of SARSCoV-2 (COVID-19) infection. *BMJ Case Rep.* 2020 Jul; 13(7).e236981.
8. Cepeda-Valdes R, Carrion-Alvarez D, Trejo-Castro A, Hernandez-Torre M, Salas-Alanis J. Cutaneous manifestations in COVID-19. familial cluster of urticarial rash. *Clin Exp Dermatol.* 2020 May; 45(7). 895–6.
9. Najafzadeh M, Shahzad F, Ghaderi N, Ansari K, Jacob B, Wright A. Urticaria (angioedema) and COVID-19 infection. *J Eur Acad Dermatol Venereol.* 2020 Oct; 34(10).e568–70.
10. de Perosanz-Lobo D, Fernandez-Nieto D, Burgos-Blasco P, Selda-Enriquez G, Carretero I, Moreno C, et al. Urticarial vasculitis in COVID-19 infection. a vasculopathy-related symptom? *J Eur Acad Dermatol Venereol.* 2020 Oct; 34(10).e566–8.
11. Rodríguez-Jiménez P, Chicharro P, De Argila D, Muñoz-Hernández P, Llamas-Velasco M. Urticaria-like lesions in COVID-19 patients are not really urticaria - a case with clinicopathological correlation. *J Eur Acad Dermatol Venereol.* 2020 May; 34(9). <https://doi.org/10.1111/jdv.16618>.
12. Shanshal M. Low-dose systemic steroids, an emerging therapeutic option for COVID-19-related urticaria. *J Dermatolog Treat.* 2020 Jul; 16. 1–2. DOI. 10.1080/09546634.2020. 1795062.
13. De Giorgi V, Recalcati S, Jia Z, Chong W, Ding R, Deng Y, et al. Cutaneous manifestations related to coronavirus disease 2019 (COVID-19). A prospective study from China and Italy. *J Am Acad Dermatol.* 2020 Aug; 83(2). 674–5.
14. Gianotti R, Veraldi S, Recalcati S, Cusini M, Ghislanzoni M, Boggio F, et al. Cutaneous Clinico Pathological Findings in three COVID-19-Positive Patients Observed in the Metropolitan Area of Milan, Italy. *Acta Derm Venereol.* 2020 Apr; 100(8).adv00124–2.
15. Marzano AV, Genovese G, Fabbrocini G, Pigatto P, Monfrecola G, Piraccini BM, et al. Varicella-like exanthem as a specific COVID-19-associated skin manifestation. multicenter case series of 22 patients. *J Am Acad Dermatol.* 2020 Jul; 83(1). 280–5.
16. Askin O, Altunkalem RN, Altinisik DD, Uzuncakmak TK, Tursen U, Kutlubay Z. Cutaneous manifestations in hospitalized patients diagnosed as COVID-19. *Dermatol Ther (Heidelb).* 2020 Jun; 24.e13896.
17. Fernandez-Nieto D, Ortega-Quijano D, Jimenez-Cauhe J, Burgos-Blasco P, de Perosanz-Lobo D, Suarez-Valle A, et al. Clinical and histological characterization of vesicular COVID-19 rashes. a prospective study in a tertiary care hospital. *Clin Exp Dermatol.* 2020 May; 45(7). 872–5.
18. Mahé A, Birckel E, Merklen C, Lefèbvre P, Hannedouche C, Jost M, et al. Histology of skin lesions establishes that the vesicular rash associated with COVID-19 is not ‘varicellalike’. *J Eur Acad Dermatol Venereol.* 2020. Oct; 34(10).e559–61.
19. Mazzotta F, Troccoli T. Acute acro-ischemia in the child at the time of COVID-19. *Eur J Pediatr Dermatol.* 2020; 30(2). 71–4.
20. Colonna C, Genovese G, Monzani NA, Picca M, Boggio F, Gianotti R, et al. Outbreak of chilblain-like acral lesions in children in the metropolitan area of Milan, Italy, during the COVID-19 pandemic. *J Am Acad Dermatol.* 2020 Sep; 83(3). 965–9.
21. Caselli D, Chironna M, Loconsole D, Nigri L, Mazzotta F, Bonamonte D, et al. No evidence of SARS-CoV-2 infection by polymerase chain reaction or serology in children with pseudo-chilblain. *Br J Dermatol.* 2020 Oct; 183(4). 784–5.
22. Ladha MA, Luca N, Constantinescu C, Naert K, Ramien ML. Approach to chilblains during the COVID-19 pandemic. *J Cutan Med Surg.* 2020 Sep/Oct; 24(5). 504–17.
23. Magro C, Mulvey JJ, Berlin D, Nuovo G, Salvatore S, Harp J, et al. Complement associated microvascular injury and thrombosis in the pathogenesis of severe COVID-19 infection. A report of five cases. *Transl Res.* 2020 Jun; 220. 1–13.
24. Joob B, Wiwanitkit V. COVID-19 can present with a rash and be mistaken for dengue. *J Am Acad Dermatol.* 2020 May; 82(5).e177.